

ÇİN – HİNDİSTAN SINIR ANLAŞMAZLIĞININ ÇÖZÜMÜNÜ ENGELLEYEN FAKTÖRLER

İzzet Soner Ayhan *

Özet

Günümüzde Çin ve Hindistan her geçen gün büyüyen ekonomileri, sahip oldukları dev nüfusları, hızla gelişen altyapıları ve her geçen gün modernleşen askeri güçleriyle sadece bölgesel değil aynı zamanda küresel etkiye sahip iki devlet haline gelmektedirler. Bu iki dev ülkenin birbirleriyle olan ilişkileri tüm küresel dengeleri etkileyebilecek olması nedeniyle hem bölge ülkeleri için hem de tüm dünya için önem arz etmektedir. Bu çalışmada iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişimi ve geleceği üzerinde belirleyici etkiye sahip olan aralarındaki sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörler realist bir perspektiften analiz edilmiştir. Bu çalışmada sorunun çözümü üzerinde üç faktörün etkili olduğu görülmüştür. Bu faktörler sırasıyla siyasi faktörler, ekonomik faktörler ve askeri faktörlerdir. Bu faktörlerin sınır anlaşmazlığının çözümü üzerindeki etkileri bu çalışmanın inceleme konusu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çin, Hindistan, Sınır Anlaşmazlığı, Güç Çatışması

Abstract

Today, both China and India are becoming two global powers as a result of their huge populations, rapidly growing economies and modernizing militaries. The relations between these two countries are of global importance as these relations may have an effect on global balances. In this paper, the factors which affect the resolution of the border dispute between these two countries have been analyzed from a realist perspective. Within this scope three major factors have been identified. These are political, economical and military factors. This paper examines the effect of these three factors on the border dispute resolution of these two countries.

Keywords: China, India, Border Dispute, Power Conflict

* Yalova Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Öğrencisi.

Giriş

Dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip iki dev ülkesi olan Hindistan ve Çin, her geçen gün büyüyen ekonomileri, genç ve dinamik nüfusları ve nükleer silahlara sahip askeri güçleriyle 21. yüzyılın yeni küresel gücü olmaya en yakın 2 devleti haline gelmişlerdir. Her iki devlet de başta fakirlik ve çevresel sorunlar gibi birçok iç sorunla karşı karşıya olsalar da büyümelerini ve modernleşmelerini sürdürmekte ve günümüzde hızla bölgesel bir güç olmaktan küresel bir güç olmaya doğru ilerlemektedir. Hâlihazırda 2014 itibariyle satın alma paritesi bakımından Çin (18 trilyon USD) ABD'yi (17,4 trilyon USD) geçerek dünyanın en büyük ekonomisi haline gelmiş ve ABD'nin ardından Hindistan da (7,3 trilyon USD) dünyadaki en büyük üçüncü ekonomi haline gelmiştir.¹ Tüm bu nedenlerle Çin ve Hindistan arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin gelişimi bölgesel ve hatta küresel etkileri nedeniyle çok önemlidir ve incelenmesi gereklidir. Özellikle tartışmalı sınır bölgesi üzerinde her iki devletin de gerçekleştirdiği askeri ve ekonomik hamleler iki devlet arasındaki gerilimi yükseltmekte ve ilişkileri tehdit etmektedir. Bu kapsamda iki devletin bağımsızlıklarını kazandıkları günden itibaren karşılıklı ilişkilerinde her zaman önemli bir rol oynamış olan ve iki devletin ilişkilerini üzerinde çoğu zaman belirleyici bir rol oynamış olan sınır anlaşmazlığı, üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan birisidir.

Çin ile Hindistan arasındaki uzun süredir devam eden sınır anlaşmazlığının çözümü konusunda özellikle 1980'lerden sonra yoğunlaşarak devam eden görüşmeler iki devlet arasında ticaret ve diğer alanlarda ilişkilerin gelişmesine olanak sağlayabilecek bir zemin yaratması bakımından oldukça önemli ve yararlı olmuştur. Bununla birlikte artarak devam eden tüm bu görüşmeler sorunun çözümü konusunda bir anlaşma ile sonuçlanmamıştır.

Bu çalışmada Çin ile Hindistan arasındaki ilişkilerde özellikle 1980'den sonra gözlemlenen gelişmelere rağmen bir türlü çözümlenemeyen ve ilişkiler üzerinde belirleyici bir etkisi olan sınır anlaşmazlığının çözümünü engelleyen faktörler ortaya konarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma yapılırken şu sorunun cevabı

¹ "World Development Indicators database", World Bank, (Çevrimiçi)
http://databank.worldbank.org/data/download/GDP_PPP.pdf, 15 Kasım 2015

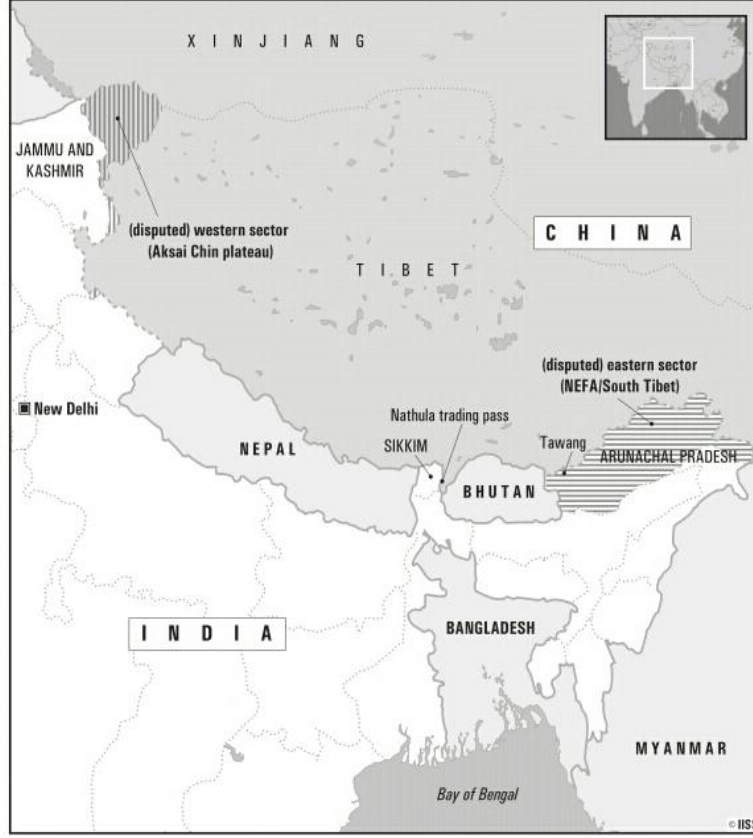
aranmaya çalışılmıştır: Çin ile Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörler nelerdir? Bu çalışma bu sorunun cevabı olarak üç faktör üzerinde durmaktadır. Bunlar siyasi faktörler, ekonomik faktörler ve askeri faktörlerdir.

Çalışmada öncelikli olarak sınır anlaşmazlığının tarihi arka planı üzerinde durulduktan sonra 1962 savaşına neden olan etkenler ve savaş sonrası ilişkilerin günümüze kadar olan gelişimindeki önemli noktalar incelenmiştir. Çalışmanın daha sonraki bölümünde iki devlet arasındaki sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen siyasi, ekonomik ve askeri faktörler incelendikten sonra sonuç bölümünde ilişkilerin gelecekteki muhtemel seyrine dair öngörüler üzerinde durulmuştur.

Çin ve Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığın kökleri iki devletin bağımsızlıklarını kazanmalarından önce Hindistan'ın İngiltere hâkimiyeti altında olduğu 20.yüzyılın başına kadar gitmektedir. İngiltere'nin sömürgeciyken 1914 yılında sömürge Hindistan'ının o dönemki Dışişleri Bakanı olan Sir Henry McMahon tarafından çizilen ve kendi adıyla anılan sınır Çin tarafından kabul edilmemektedir.² Her ne kadar Hindistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1947 ve ÇHC'nin kurulduğu 1949 yılından sonra iki devlet arasında kısa süren bir yakınlaşma dönemi olmuşsa da aralarındaki sınır konusunda herhangi bir anlaşma sağlayamamaları nedeniyle karşılıklı olarak birbirlerini sınır ihlali konusunda suçlamaya başlamışlardır. Karşılıklı artan sınır çatışmaları 20 Ekim 1962'de Çin'in sınır boyunca gerçekleştirdiği büyük bir askeri harekâtla sonuçlanmıştır. Çin'in 1962'de gerçekleştirdiği ve yaklaşık olarak bir ay süren bu askeri harekât Çin adına büyük bir başarı ile sonuçlanmış ve böylesine bir savaşa hazırlıksız olan Hindistan'ın askeri gücü ülke bilinçaltına da yerleşen büyük bir mağlubiyet yaşamıştır. Sınır boyunca gerçekleşen bu kısa süreli savaş sonrası iki devlet arasında kopan ilişkiler 1970'lerin sonunda normalleşmeye başlamıştır.

² Subir Bhaumik, "India Climbdown may help China border dispute", BBC News, 17 April 2012, (Çevrimiçi) <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-17738147>, 12 Aralık 2014

Harita 1. Çin – Hindistan Sınırı Anlaşmazlık Bölgeleri

Kaynak: David Malone, Rohan Mukherjee, “India and China: Conflict and Cooperation”, **Survival**, Vol.52 No.1, February-March 2010, s..141

1979’da Hindistan Dışişleri bakanının Pekin ziyareti ile iki devlet arasında tekrar tesis edilmeye başlanan ilişkiler karşılıklı ziyaretlerin artması sonucu normalleşmeye başlamıştır. Gelişen ilişkiler kapsamında sınır anlaşmazlıkların çözümü için 1981 ile 1987 arasında müsteşar düzeyinde sekiz tur görüşme gerçekleşmiştir. Bununla birlikte gerçekleştirilen bu görüşmeler sınır anlaşmazlıklarının çözümünü sağlayamamışsa da sınır anlaşmazlıklarının görüşme yolu ile çözümlenebileceği yönünde bir işaret olmuştur. Hindistan Başbakanı Vajpayee’nin Haziran 2003’teki Çin Ziyareti sırasında iki devlet arasında imzalanan anlaşma Hindistan’ın Çin’in Tibet üzerindeki taleplerini kabul etmesi ve iki devlet arasındaki Nathu-La sınır kapısını karşılıklı ticarete açması yönünden önemlidir. Bu anlaşma kapsamında ayrıca sınır anlaşmazlıklarını çözümü konusunda iki devletin karşılıklı görüşmelerde

bulunmak üzere atadıkları özel temsilciler çalışmalarına başlamışlar ve 2012 itibariyle 15. tur görüşmelerini Yeni Delhi’de gerçekleştirmişlerdir. Ancak tüm bu gelişmelere karşın sınır anlaşmazlığının görüşme yolu ile çözümlenebilmesi mümkün olmamıştır.

Çin ve Hindistan arsında tartışmalı olan sınır bölgesi toplam 125.000 km² dir ve iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Çin, Hindistan ve Pakistan sınırlarının birleşme noktasında olan Çin Hindistan sınırının batısındaki sınır bölgesidir. Çin’in idaresi altında olan bu bölgeye Çin, Aksai Chin adını vermekte ve kendine ait olduğunu iddia etmektedir. Hindistan Jammu Kashmir’in Ladakh bölgesi olarak adlandırdığı bu bölgenin kendine ait olduğunu iddia etmektedir. Tartışmalı sınırın ikinci ve daha büyük olan bölümü Hindistan’ın kabul edip Çin’in reddettiği McMahon sınırı ve Hindistan’ın idaresi altındaki Arunachal Pradesh bölgesidir. 1962 yılında gerçekleşen savaşta Çin bu bölgeyi işgal etmiş olmasına rağmen daha sonra McMahon hattına geri çekilmiştir. Birçok uzman bu çekilmeyi Çin’in bu bölgenin sahibi olarak Hindistan’ı kabul ettiği şeklinde yorumlasa da Çin resmi olarak mevcut sınırı kabul etmemektedir.³

1. Literatürde Çin – Hindistan Sınır Anlaşmazlığı

Her geçen gün bölgesel süper güçten küresel süper güce dönüşme yolunda ilerleyen iki dev Asya devleti olan Çin ve Hindistan, her alanda gösterdikleri gelişimin doğal sonucu olarak küresel siyasi arenada daha fazla önem kazanmaktadırlar. Çin ve Hindistan arasındaki ilişkilerin gelecekte izleyeceği yol olası siyasi, ekonomik ve askeri etkileri nedeniyle sadece bölge ülkelerini değil, tüm dünyayı etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Sınır anlaşmazlığı iki nükleer gücü karşı karşıya getirmesi nedeniyle küresel riskler oluşturmaktadır. Bu nedenle iki devlet arasındaki ilişkilerin gelişimini etkileyen en önemli konulardan birisi olan sınır anlaşmazlığı üzerine özellikle son yıllarda yayınlanan akademik çalışmaların sayısı artmıştır. Ayrıca önemli ve güncel bir konu olması ve haber değeri taşıması nedeniyle birçok uluslararası haber kuruluşunca konu ile ilgili yayınlar gerçekleştirilmektedir.

³ Shreya Das, “The Sino-Indian Border Dispute: What Role for the European Union”, **European Institute for Asian Studies Briefing Paper**, Şubat 2014, s.6.

Çin ile Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığı üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalara baktığımızda gerçekleştirilen çalışmalarda üç temel yaklaşımın ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki realist bakış açısıyla güç dengesi ve karşılıklı tehdit algısı kapsamında kaleme alınan çalışmalardır. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmaların birçoğunda sorunun çözümünü engelleyen temel faktörler olarak iki devlet arasındaki güvensizlik ve karşılıklı şüpheli yaklaşımın önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Örnek olarak Mohan Guruswamy ve Zorawar Daulet Singh, her iki ülkenin yükselen güçlerine vurgu yapmakta ve iki devlet arasında karşılıklı artan ekonomik ve ticari ilişkilere rağmen karşılıklı güvensizliğin ve tehdit algısının sınır anlaşmazlığının çözümünü engelleyen temel faktörler olduğunu belirtmektedirler.⁴ Benzer şekilde Matthew Southerland, Jacob Koch-Weser ve Angela Zhang, 2012 yılında Çin’de ve 2014 yılında Hindistan’da meydana gelen liderlik değişimi ile beraber iki devlet arasındaki ilişkilerde olumlu bir havanın yakalanmasına rağmen taraflar arasındaki karşılıklı güvensizlik ve tehdit algısının sınır anlaşmazlığının çözümünü engellemeye devam ettiğini belirtmektedirler.⁵ Yine Shreya Das iki devlet arasındaki ilişkilerin işbirliğinden çok rekabete dayandığını belirtmektedir. Das çalışmasında siyasi faktörler üzerinde durmakta iki devlet arasındaki karşılıklı güvensizliğin, şüpheli yaklaşımın, Hint denizindeki rekabetin ve bölgesel güç olma yarışının iki devlet arasındaki güvensizliği artıran temel faktörler olduğunu belirterek ortaya çıkan karşılıklı güven eksikliğinin sınır anlaşmazlığının çözümünü engelleyen temel faktör olduğunu ifade etmektedir.⁶ Çin’li araştırmacı Leon Bai, Çin’in sınır anlaşmazlığına yönelik bakış açısını gösterdiği çalışmasında iki ülke arasındaki güven eksikliği üzerinde durarak sınır anlaşmazlığının barışçıl bir şekilde çözüme kavuşturabilmesi için Hindistan’ın Çin ile daha fazla işbirliği yapması gerektiğini belirtmekte ve güven artırıcı önlemlerin karşılıklı güvensizliğin

⁴ Mohan Guruswamy, Zorawar Daulet Singh, **India China Relations: The Border Issue and Beyond**, New Delhi, Viva Books, 2009

⁵ Matthew Southerland, Jacob Koch-Weser, Angela Zhang, China-India Relations: Tensions Persist Despite Growing Cooperation, **U.S.-China Economic and Security Review Commission Staff Report**, December 22, 2014,

⁶ Shreya Das, “The Sino-Indian Border Dispute: What Role for the European Union”, **European Institute for Asian Studies Briefing Paper**, Şubat 2014

ortadan kaldırılması için önemi üzerinde durmaktadır.⁷ David M. Malone ve Rohan Mukherjee karşılıklı olarak iki devletin karar alıcılarının birbirlerine yönelik tehdit algılarının yürüttükleri dış siyaset üzerindeki etkileri üzerinde durarak Hindistan'ın Çin'in ekonomik başarısı ve askeri olarak yayılması karşısında hissettiği ekonomik ve güvenlik kaygılarının iki devlet arasındaki güvensizliği artırdığını ve bunun da sınır anlaşmazlığının çözümünü zorlaştıran bir faktör olarak ortaya çıktığı belirtilmektedir.⁸ Neville Maxwell iki ülke arasındaki sınır çatışmazlığını karar alıcılar kapsamında analiz etmekte ve sınır anlaşmazlığının çözümlenememesinin ve sınır boyunca artan çatışmaların sorumlusu olarak Hintli lider Nehru'nun geçmişteki politikalarını göstermektedir.⁹ Liu Zongyi, realist bir yaklaşım kullanarak Çin ile Hindistan arasında artan ekonomik ilişkiler ve bu ilişkilerin ortaya çıkardığı siyasi yakınlaşmanın ABD üzerindeki olası etkilerini incelemekte ve Çin ile Hindistan'ın aralarındaki sınır anlaşmazlığını çözmeleri halinde ortaya çıkacak olası bir yakınlaşmanın Hindistan ile ABD arasındaki işbirliğini zayıflatabileceğini belirtmektedir.¹⁰

Sınır anlaşmazlığı üzerine gerçekleştirilen diğer çalışmalarda ise yazarlar daha liberal ve geleceğe dair pozitif bir tablo çizerek soruna idealist bir perspektiften bakmakta ve iki devletin aralarındaki sınır anlaşmazlığını çözmelerinin karşılıklı olarak sağlayacağı faydalar üzerinde durmaktadırlar. Örnek olarak Jabin T. Jacob idealist bir teorik çerçeveden bakarak iki ülke arasındaki işbirliğinin karşılıklı faydaları üzerinde durmakta ve iki ülke arasında karşılıklı müzakereler neticesinde gerçekleştirilen güven artırıcı adımların karşılıklı ilişkiler üzerindeki olumlu etkisi olduğunu belirtmektedir.¹¹ Yine Jeff M. Smith, idealist bir bakış açısını temel alarak iki ülkenin aralarındaki sınır anlaşmazlığının çözümü için atılan adımları ve bu

⁷ Leon Bai, Resolving the India China Boundary Dispute, **Observer Research Foundation**, No.33, May 2012.

⁸David Malone, Rohan Mukherjee, "India and China: Conflict and Cooperation", **Survival**, Vol.52 No.1, February-March 2010, s.137-138.

⁹ Neville Maxwell, "*Sino-Indian Border Dispute Reconsidered*", **Economic and Political Weekly**, Vol.34, No.15, April 1999, s.907

¹⁰ Liu Zongyi, "Sino-Indian Border Dispute and Their Competitive Symbiotic Relationship", **Future Directions International**, 28 May 2013, s.2-5.

¹¹Jabin T. Jacob, "China-India Special Representatives Talks: Moving Beyond the Boundary Dispute?", **RSIS Commentaries**, No.029,/2012, 20 February 2012, s.1-2.

adımların atılmasına neden olan siyasi ve ekonomik faktörleri incelemekte ve iki ülkenin yakınlaşmasının ve sınır anlaşmazlığına çözüm bulmalarının gelecekte kaçınılmaz olduğunu belirtmektedir.¹² Sheikh Mohd Arif, iki ülke arasındaki ilişkilere yine idealist bir çerçeveden yaklaşarak iki devletin yakınlaşmasının ortaya çıkarabileceği ekonomik ve siyasi etkiler üzerinde durmakta ve yakınlaşmanın iki ülkenin çıkarlarına hizmet edeceğini belirtmektedir.¹³

Sınır anlaşmazlığı üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılan diğer bir teorik yaklaşım ise Yang Lu'nun "Looking Beyond the Border: The Sino-Indian Border Dispute and Sino-Indian Relations" adlı çalışmasında gördüğümüz yapısalcı ve realist bakış açısıdır. Lu eserinde iki ülke arasındaki sınır anlaşmazlığına yapısalcı bir perspektiften bakarak toplumsal inançların ve önyargıların iki devletin karar alıcıları üzerindeki etkileri üzerinde durmakta ve sınır anlaşmazlığının barışçıl çözümü için karşılıklı güven artırıcı adımların artırılması ve karşılıklı önyargıların ortadan kaldırılması gerektiğini belirtmektedir.¹⁴

2. Teorik Çerçeve ve Metodoloji

Çin ile Hindistan arasında yaklaşık olarak 70 yıldır süren sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörlerin incelendiği bu çalışmada temel olarak şu sorunun cevabı aranmaya çalışılmıştır: Çin ile Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörler nelerdir? Bu kapsamda bağımlı değişken olarak Çin ile Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığı incelenmektedir. Sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörler olarak üç bağımsız değişken üzerinde durulmaktadır. Bu bağımsız değişkenler sırasıyla siyasi faktörler, ekonomik faktörler ve askeri faktörlerdir. Belirtilen bu faktörler incelenirken iki devletin karar alıcılarının medyaya yansıyan açıklamaları, konu ile ilgili akademisyenlerin ve uzmanların

¹² Jeff M. Smith, **Cold Peace: China-India Rivalry in the 21st Century**, Lexington Books, 2014

¹³ Sheikh Mohd Arif, "A History of Sino-Indian Relations: From Conflict to Cooperation", **Academic Research Journals**, Vol.1 (4), December 2013, s.132-134.

¹⁴Yang Lu, "Looking Beyond the Border: The Sino-Indian Border Dispute and Sino-Indian Relations", **Heidelberg Papers**, Working Paper No.31, August 2007, s.3-6.

yayınladıkları çalışmalar, yazılı ve görsel basında yayınlanan haberler ile internet kaynaklarından faydalanılmıştır.

Çin ile Hindistan arasındaki ilişkiler üzerinde önemli bir etkisi olan sınır anlaşmazlığının çözümünü etkileyen faktörlerin analiz edildiği bu çalışmada iki ülke arasındaki ilişkiler realist teorinin bakış açısı kullanılarak incelenmektedir. Uluslararası ilişkileri devletlerarası bir güç ve çıkar çatışması olarak gören bu teorinin kullanılmasının en büyük nedeni her iki devletin de bağımsızlıklarını kazanmalarından itibaren aralarındaki sınır anlaşmazlığını çözememelerinin en büyük nedeni olarak aralarındaki tehdit algısının, rekabetin ve güç savaşının önemli bir rol oynuyor olmasıdır. Realist teorinin önemli isimlerinden Morgenthau, uluslararası ilişkileri devletlerin güç ile tanımlanan çıkarlarının peşinden koşması olarak özetlemektedir.¹⁵ Uluslararası ilişkilerdeki en önemli ve temel aktörün devlet olduğuna inanan Morgenthau, uluslararası ilişkileri rakip devletler arasındaki bir güç ve güvenlik çabası olarak görmekte ve büyük çaplı savaş ve yıkımın geçmişte olduğu gibi gelecekte de ancak güç dengesi siyaseti izlenerek önlenebileceğini belirtmektedir.¹⁶ Realist teori devletleri kişiler gibi görür ve kişilerin belirli çıkarları olması gibi devletlerin de çıkarları olmasını normal görür.¹⁷ Ancak devletlerin ulusal çıkarları olarak adlandırılan kavram devleti o sırada yönetenlerin çıkarları anlamına gelmez. Realist teori devletlerin çıkarlarına uygun olarak davranmalarını olağan sayar.¹⁸ Bu teoriye göre devletlerin ortak güvenlik gibi soyut ilkeler çerçevesinde veya fedakârlık arzusuyla hareket etmeleri beklenemez çünkü en önemli olgu devletin bekasıdır.¹⁹ Bu bağlamda her devlet kendi güvenliğini sağlamaktan sorumludur ve bu nedenle devletler, dış politika siyasetlerini ahlak ve idealler yerine güç ve güvensizlik algıları üzerine kurmak zorundadırlar.²⁰ Morgenthau, realist teoriyi tanımlayıcı ve açıklayıcı bir teori olarak görmekte ve bu teorinin devletler

¹⁵ Chris Brown, Kristen Ainley, **Uluslararası İlişkileri Anlamak**, Çev. Arzu Oyacıoğlu, Yayınodası Yayıncılık, 2008, s.25.

¹⁶ Marc A. Genest, **Conflict and Cooperation, Evolving Theories of International Relations**, Harcourt Brace & Company, 1996, s.45.

¹⁷ Brown, Ainley, **a.g.e.**, s.57.

¹⁸ **A.g.e.**, s.88.

¹⁹ **A.g.e.**, s.90.

²⁰ Genest, **a.g.e.**, s.46.

arasındaki ilişkilerin nasıl olması gerektiğinden ziyade nasıl işlediği üzerinde durduğunu belirtmektedir.²¹

Bu çalışmada Çin ile Hindistan arasındaki ilişkileri analiz edebilmek için kullanılan teorik yaklaşımlardan bir diğeri neo-realist teoridir. Bu teorinin önemli isimlerinden Kenneth Waltz, devletleri kendini korumaya çalışan yapılar olarak görmekte ve devletlerin güvenliklerini düşünmek ve diğer devletleri potansiyel tehdit olarak görmek zorunda olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, devletler dünyadaki pozisyonlarını sürekli olarak etraflarında gelişen olaylara, diğer devletlere ait güçlere ve diğer güçlerin kendi güçlerini nasıl algıladıklarına göre ayarlamak zorunda olduğunu belirtmektedir. Waltz, kendi güvenlikleri için kaygılanan devletlerin sürekli olarak kendi güçlerini artırmak ve diğerlerinin güçlerini azaltma çabasında olduğunu belirtmektedir. Waltz, bunun doğal bir durum olduğunu belirtmekte ve bunun sebebi olarak da hiçbir küresel hükümet tarafından kısıtlanmayan ve korunmayan devletlerin kendi güvenliklerini kollamak zorunda olmalarını göstermektedir.²²

Çin ve Hindistan arasındaki ilişkileri analiz etmek için bu çalışmada kullanılan diğer bir teori yukarıda belirtilen ve Waltz'ın "güç dengesi" teorisinden yola çıkılarak geliştirilen "tehdit dengesi" yaklaşımıdır. Stephen Walt'ın 1985'de geliştirdiği bu teori Çin ve Hindistan gibi birbirleri ile güç yarışında olan ve birbirlerini tehdit olarak algılayan devletlerin tehdidi azaltmak için karşı tarafa karşı avantajlı duruma geçmek ve böylelikle karşı tarafın tehdidini azaltmak için ittifak arayışlarına gideceklerini öngörmektedir.²³ Çin ve Hindistan'ın bölgede kurdukları ittifakların çoğunu bu yaklaşım daha doğru bir şekilde açıklamaktadır. Bu kapsamda özellikle Hindistan'ın Çin'e karşı ABD, Japonya ve Avustralya ile yakınlaşması ve karşılığında Çin'in Pakistan ve Bangladeş ile yakınlaşması tehdit algısının bir göstergesi ve dışı vurumu olarak kabul edilmektedir.

²¹ Brown, Ainley, **a.g.e.**, s.26.

²² Brown, Ainley, **a.g.e.**, s.37.

²³ Saloni Salil, "India China Relations: How Can They be Improved? A View From New Delhi", **Future Directions International**, September 9, 2013, (Çevrimiçi) <http://www.futuredirections.org.au/publications/indian-ocean/1305-india-china-relations-how-can-they-be-improved.html> , 10 Aralık 2014

Çin ve Hindistan arasındaki sınır anlaşmazlığının analiz edilirken bağımsız değişkenlerin incelenmesinde ana kaynak olarak konu ile ilgili olarak yazılan kitaplar ve bilimsel makaleler, iki devletin karar alıcılarının ve yetkililerin medyaya yansıyan açıklamaları, resmi kurumlarca yayınlanan raporlar ve istatistikler ile birlikte haber kuruluşlarınca gerçekleştirilen haberler kullanılmıştır.

3.Faktörler

3.1. Siyasi Faktörler

Çin'in Aralık 2013'te Ay yüzeyine yumuşak inişle kendi araştırma robotunu göndermesinin ardından Hindistan'ın Eylül 2014'te Mars yörüngesine kendi araştırma uydusunu başarıyla yerleştirmesi soğuk savaş dönemindeki ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki uzay yarışını hatırlatan gelişmeler olmuştur. Aslında bu yanlış bir benzetme değildir çünkü hem Çin hem de Hindistan özellikle Asya bölgesinde en yakın rakip olarak birbirlerini görmektedir. Çin ve Hindistan arasındaki çekişme Çin ve Japonya arasında olduğu gibi çok görünür olmasa da derinden devam etmektedir. İki devlet arasında çekişmede meydana gelebilecek bir artış veya çatışmanın her zaman Hint Okyanusu'nda veya Asya'da gerilimi artırma potansiyeline sahiptir. İki devlet arasında özellikle ticari boyutta ilişkiler gelişme göstermekteyse de siyasi boyutta aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Özellikle iki devletin 1962'de savaş noktasına getiren sınır anlaşmazlıkları Çin ve Hindistan ilişkileri üzerinde belirleyici bir rol oynamakta ve iki devletin her alanda ilişkilerinin gelişimi üzerinde gerilim kaynağı olmaktadır. Her iki taraf da zaman zaman birbirlerini sınır ihlalleri gerçekleştirmekle suçlamakta ve iki devletin silahlı güçleri ciddi anlamda silahlı çatışma noktasına gelmektedir. Hindistan hükümetine göre sadece 2012 yılında Çin 400 adet sınır ihlali gerçekleştirilmiştir. Çin hükümeti ise askeri birliklerinin Çin topraklarında hareket ettiklerini belirterek sınır ihlalinde bulduklarını kabul etmemiştir. Bu tip olaylarda askeri birlikler birbirlerinin sınırlarına girdikten sonra tekrar fiili hatlarına geri dönmektedirler.²⁴

Çin'in 1962 yılında tartışmalı sınır boyunca gerçekleştirdiği ve Hindistan güçlerinin büyük bir yenilgiye uğradıkları askeri harekât özellikle Hindistan cephesinde Çin'e

²⁴ Das, a.g.e., s.6.

karşı büyük bir şüphe ve güvensizlik ortamı yaratmıştır. Çin'in bir taraftan Afganistan, Moğolistan, Nepal, Kuzey Kore ve Rusya ile arasındaki sınır anlaşmazlıklarını çözmüş olması ve Myanmar sınırı olarak da Hindistan ile arasındaki sınır için reddettiği McMohan sınır hattını kabul etmesi dikkat çekicidir.²⁵ Bu durumun ardında iki devletin aralarındaki siyasi rekabet ve güç savaşı önemli rol oynamaktadır.

Geleneksel olarak Hindistan Güney Asya ve Hint Okyanusu'nu kendi etki alanı olarak görmektedir. Bu nedenle son yıllarda Çin'in özellikle Hint Okyanusundaki aktiviteleri ve açtığı deniz üsleri Hindistan tarafından güvenlik tehdidi olarak algılanmakta ve bir çevreleme hareketi olarak görülmektedir.²⁶ Yine Çin'in Hindistan'ın geleneksel düşmanı olan Pakistan ile kurduğu yakın ilişki ve sağladığı ekonomik ve askeri destek ve Gwadar'daki gibi inşa ettiği yeni deniz üsleri Çin'in "Hindistan'ı çevreleme" stratejisinin devamı olarak görülmektedir. Çin'in bu bölgede Myanmar ve Bangladeş gibi ülkelerle geliştirdiği özellikle askeri ilişkiler bu algının devamını oluşturmaktadır. Çin'in Hint Okyanusunda etkinliğini artırma hedefi Hintli uzmanlarca "string of pearls" (inci kolyesi) olarak adlandırılmaktadır.²⁷ Tüm bu gelişmeler sonrası kendini tehdit altında hisseden Hindistan bu bölgedeki etkinliğini güçlendirmek ve Çin ile arasındaki güç dengesinin kendi aleyhine dönememesi için yeni arayışlara yönelmektedir.²⁸ Bunlardan en önemlilerinden birisi Hindistan'ın Hint okyanusunda bulunan Seyşeller, Maldivler, Mauritius ve Madagaskar gibi bölge ülkeleriyle ilişkilerini geliştirerek işbirliğini artırmasıdır. Hindistan'ın Hint okyanusundaki Çin tehdidine karşı geliştirdiği diğer bir strateji "diamond of democracies" (demokrasi pırlantaları) adlı Japonya ve Avustralya ile kurduğu yakınlaşmadır. Çin, bu yakınlaşmanın Çin'i çevreleme hareketi olarak algılamakta ve kendine karşı bir tehdit olarak görmektedir.²⁹ Bu kapsamda sınır anlaşmazlığı özellikle Çin için Hindistan'ın askeri kapasitesini bu bölgeye kaydırmak zorunda kalarak Hint Okyanusu gibi diğer önemli bölgelerde kapasitesini düşürmesiyle

²⁵ A.g.e., s.4.

²⁶ A.g.e., s.11.

²⁷ Hongzhou Zhang, Mingjiang Li, "Sino-Indian Border Disputes", **ISPI**, Analysis No.181, June 2013, s.4.

²⁸ Das, a.g.e., s.7.

²⁹ Zhang, Li, a.g.e., s.6.

avantaj sağladığı belirtilmektedir. Sınır anlaşmazlığının çözülmesi halinde Hindistan ağırlığını Hint Okyanusundaki donanmasına vererek bölgedeki gücünü geliştirebilir ki bu Çin için istenilen bir durum değildir. Aynı durum Çin için de geçerlidir çünkü askeri kapasitesini ve imkânlarının tartışmalı sınır bölgesine yönlendiren bir Çin'in doğal olarak Hint Okyanusu'nda istediği ölçüde etkinlik gerçekleştirme imkânı azalacaktır. Bu nedenle sınır anlaşmazlığının birbirlerini siyasi rakip ve tehdit olarak gören her iki ülke için de stratejik olarak belirli faydalar sağladığı açıktır.³⁰

3.2. Ekonomik Faktörler

Hem Çin hem de Hindistan büyüyen ekonomilerini besleyebilmek için büyük miktarda ham petrol ithal etmektedirler. Bu durum kimi zaman özellikle Afrika gibi yeni petrol yataklarının bulunmaya başladığı yerlerde petrolün çıkartılması ve üretiminde iki ülkeyi rakip durumuna getirmektedir. Çinli ve Hintli enerji şirketleri çoğu zaman yeni açılacak petrol bölgelerinin işlenmesi için açılan ihalelerde karşı karşıya gelmektedir. Çin ve Hindistan kendi şirketlerinin bu ihalelerde daha çok pay alabilmesi için rekabet içine girmektedirler.

Çin ve Hindistan arasında 1962 savaşıdan sonra donma noktasına gelen ilişkiler 1976 yılında her iki tarafın büyükelçilik düzeyinde ilişki kurma kararı almalarıyla beraber normalleşme sürecine girmeye başlamıştır. Bu gelişmenin en önemli etkisi ticari ilişkilerde görülmeye başlamıştır.³¹ Çin ve Hindistan arasındaki ekonomik ilişkiler her geçen gün artmaktadır. Her iki taraf da 2015 yılında karşılıklı ticaretlerini 100 milyar USD çıkarmayı hedeflemektedirler. Bununla beraber ekonomik ilişkilerin yapısı işbirlikçi olmaktan çok rekabetçidir.

Çin ile Hindistan arasında 1987 yılında sadece 117 milyon USD olan karşılıklı ticaret 2007 yılına gelindiğinde 38 milyar USD çıkmıştır. 2009 Yılında ise Hindistan ile Çin arasındaki ticaret miktarı Hindistan ile ABD arasındaki ticaret miktarını geçerek Çin'i Hindistan'ın bir numaralı ticaret ortağı haline getirmiştir.³² Bununla birlikte Çin ve Hindistan arasındaki karşılıklı ticaretin yapısı Hindistan'ın aleyhine işlemektedir. Sadece 2011 Yılında Hindistan, Çin ile yaptığı ticarete 27 milyar USD

³⁰ Das, a.g.e., s.11.

³¹ Yang Lu, a.g.e., s.7.

³² Malone, Mukherjee, a.g.e., s.142-145

dış ticaret açığı vermiştir.³³ Dış ticaret açığı Hindistan'ın aleyhine olarak sürekli artarak 2013 yılında 31 milyar USD çıkmıştır. Ayrıca karşılıklı yatırımlar istenilen düzeye erişememiş ve her iki ülke de birbirlerini karşılıklı olarak pazarlarını açmadıkları yönünde şikâyetçi olmuşlardır.³⁴ Hindistan Başbakanı Modi Temmuz 2014'de Brezilya'da gerçekleştirilen BRICS zirvesi kapsamında Çin Lideri Xi Jinping ile yaptığı görüşmede Çin ile Hindistan arasındaki ticaretin mevcut haliyle sürdürülebilir olmadığını belirtmiştir.³⁵ Ucuz Çin mallarının Hindistan'ı doldurması Hindistan'ın yeni gelişmeye başlayan yerli endüstrisine büyük zarar vermekte ve hükümet üzerinde baskı yaratmaktadır. Hindistan yerli ekonomisini korumak amacıyla Çin'den gelen mallara yüksek tarifeler uygulamaktadır.³⁶ Hali hazırda Çin ile arasındaki artan ticaret açığının sınır anlaşmazlığının çözümünden sonra sınır ticareti ile artış göstereceği ve özellikle Çin sınırına yakın eyaletlerinin bu ticaret neticesinde ucuz Çin malları ile dolacak olması endişesi Hindistan'ın sınır anlaşmazlığının çözümü konusunda yapılan görüşmelerde üzerinde durduğu konulardan birisidir.

3.3. Askeri Faktörler

Çin ve Hindistan aralarındaki sınır anlaşmazlığı nedeniyle askeri kapasitelerinin önemli bir bölümünü tartışmalı sınır bölgesine yığmakta ve olası bir sınır çatışmasına karşı hazırlanmaktadır. Çin tüm askeri gücünün %20'sini tartışmalı sınır bölgesinde konuşlandırmıştır. Aynı zamanda buradaki askeri tesislerini modernize etmekte ve lojistik kapasitesini artırmaktadır. Buna karşılık olarak Hindistan Tibet sınırındaki sınır gücünü büyütürken Doğu Hava Komutanlığının kapasitesini artırmıştır. Özellikle bu hava gücünün en önemli hedefi sınırdaki Çin askeri tesisleri ve birlikleridir.³⁷ Ayrıca Çin'in Tibet boyunca inşa ettiği yeni hava üsleri Hindistan tarafından tehdit olarak algılanmaktadır.

³³ Wu Lin, Li Fujian, "India-China Relations: How Can They be Improved? Part One: A View From Beijing", **Future Directions**, September 9, 2013, (Çevrimiçi) <http://www.futuredirections.org.au/publications/indian-ocean/1305-india-china-relations-how-can-they-be-improved.html>, 14 Aralık 2014

³⁴ Tanvi Madan, "The Modi-Xi Summit and China-India Relations", **Brookings Institution**, September 16, 2014, s.2.

³⁵ **A.g.e.**, s.3.

³⁶ Lin ve Fujian, **a.g.e.**,

³⁷ Das, **a.g.e.**, s.7.

Çin tartışmalı sınır bölgesinde toplam 300.000 personelden oluşan 13 adet sınır güvenlik birliği konuşlandırmıştır. Ayrıca Çin devleti Çin'in güney batısındaki Chengdu şehrinde her an harbe hazır olacak şekilde 3 tümen reaksiyon gücünü hazır bulundurmaktadır. Özellikle Chengdu şehrinde bulunan bu reaksiyon gücü 48 saat içinde hazırlanarak operasyon sahasına intikal etme kabiliyetine sahiptir. Benzer şekilde Hindistan da özellikle doğu bölgesindeki askeri gücünü modernize etmekte ve 5 yıl içinde 90.000 yeni askeri personeli bölgeye yerleştirme planı yapmaktadır. Hâlihazırda doğu sınırında Hindistan'ın 120.000 askeri bulunmaktadır. Bu birliklere 2 adet Sukhoi-30 hava filosu destek vermekte ve iki yeni hava filosunun kurulması da devam etmektedir.³⁸

Çin'in 2013 askeri harcaması 119 milyar USD iken Hindistan'ın harcaması 38 milyar USD olmuştur.³⁹ Hindistan hali hazırda Dünyanın en büyük silah ithalatçısıdır. Bununla birlikte Hindistan'ın askeri gücünü modernize etme girişimlerinin çoğu geleneksel düşmanı olan Pakistan sınırında olmayıp sorunlu olan Çin sınırı boyuncadır. Ayrıca Hindistan ABD yaklaşmasının sonucu olarak 2011 yılında 4.5 milyar USD ile ABD silahlarının en büyük üçüncü alıcısı olmuştur.⁴⁰

İki ülkenin deniz güçleri özellikle Hint Okyanusunda her geçen gün daha aktif hale gelmektedirler. Çin mevcut bir adet uçak gemisine ilave olarak 3 adet daha uçak gemisi inşa etmeyi planlamaktadır.⁴¹ Çin denizaltıları Hint okyanusunda daha aktif hale gelmekte ve Hindistan'da ASEAN üyesi ABD ve Japonya ile bölgede ortak deniz tatbikatları gerçekleştirmektedir. Hindistan 5 yıl içinde ilk yerli uçak gemisini ve nükleer denizaltısını tamamlamak üzere yoğun gayret içindedir.⁴²

Tüm bu artış gösteren askeri hareketlilik iki ülke arasında gerilimi artıran önemli faktörlerden birisidir. Özellikle sınır boyunca hem Çin hem de Hindistan'ın askeri

³⁸ Zhang, Li, **a.g.e.**, s.7.

³⁹ Jeff M. Smith, "India and China: The End of Cold Peace", **The National Interest**, February 10, 2014, s.2.

⁴⁰ Michael Pizzi, "India Remains World's Largest Arms Buyer", **Aljazeera America**, March 17 2014, (Çevrimiçi) <http://america.aljazeera.com/articles/2014/3/17/india-still-worldslargestarmsbuyerasianrivalriesheatup.html>, 10 Aralık 2014.

⁴¹ Shahryar Pasandideh, "Aircraft Carrier Model Shows China's Naval Ambitions", June 24, 2014, (Çevrimiçi) <http://thediplomat.com/2014/06/aircraft-carrier-model-shows-chinas-naval-ambitions/>, 12 Aralık 2014

⁴² Smith, **a.g.e.**, s.3.

güçlerini sayısını ve niteliklerini artırmaları iki ülke tarafından doğrudan birer tehdit olarak algılanmaktadır. İki ülke arasında sorunlu sınır bölgesi tam olarak çizilmediği için sık sık iki tarafın askerleri diğerinin hak iddia ettiği topraklara girmekte ve bu da iki ülke arasında siyasi krizlere yol açmaktadır. Bu durum ilişkiler üzerinde gerilim yaratmakta ve sınır anlaşmazlığının barışçıl bir şekilde çözümlenmesi zorlaştırmaktadır. Devasa ölçekli iki ülkenin arasında artan bu askeri tansiyon doğal olarak hem bölgesel hem de küresel riskler taşımakta, diğer küresel aktörleri de tedirgin etmektedir.

Sonuç

Her ikisi de küresel oyuncular olma yolunda ilerleyen Çin ve Hindistan için birbirleriyle olan ilişkileri, ülkelerinin geleceği için büyük öneme sahiptir. İki ülkenin ilişkileri üzerinde en çok etki eden konuların başında sınır anlaşmazlığı gelmektedir. Aralarındaki sınır anlaşmazlığı temelde sömürge güçlerinin bir mirası olsa da her iki devlet sorunun çözümü konusunda uzun yıllardır başarılı olamamış ve bu çalışmada belirtilen faktörlerin etkisiyle sınır anlaşmazlığı iki ülke arasındaki en önemli sorunlardan birisi haline gelmiştir. Halen günümüzde bile sınır hattının resmi olarak belli olmaması nedeniyle özellikle iki ülkenin sınır güçlerinin gerçekleştirdikleri ihlaller sıklıkla gerçekleşmekte ve bu da iki ülke arasındaki gerilimi arttırmaktadır. Sınır anlaşmazlığının çözümü için özellikle 1980'den sonra her iki ülke tarafından da daha çok çaba sarf edilmeye başlanmış ve ortak çalışma grupları kurulmuş olsa da iki ülkenin sınır anlaşmazlığının çözümü üzerinde bir türlü anlaşmaya varamamış olmaları düşündürücüdür.

Mevcut durum iki devletin karar alıcılarının işbirliği ve karşılıklı tavizler ile sınır sorunun çözmektense mevcut pozisyonlarını korumak yönünde olduklarının göstergesidir. Bu durumun ortaya çıkmasında bu çalışmada incelenmeye çalışılan faktörler önemli bir rol oynamaktadırlar. İki ülkenin birbirleriyle olan güç yarışları ve tehdit dengeleri bu faktörlerin etkisini artırmaktadır. Tüm bu nedenlerden dolayı bu çalışmada belirtilen faktörlerin etkilerinin devam etmesi beklenmelidir. İki ülkenin özellikle ticaret ve yatırım alanlarında ilişkilerinin artarak devam etmesi

muhtemel olsa da yakın zamanda iki ülkenin sınır anlaşmazlığının çözümü konusunda anlaşmaya varmaları çok olası görünmemektedir.

KAYNAKÇA

Arif, Sheikh Mohd: “A History of Sino-Indian Relations: From Conflict to Cooperation”, **Academic Research Journals**, Vol.1 (4), December 2013,

Bai, Leon, Resolving the India China Boundary Dispute, **Observer Research Foundation**, No.33, May 2012.

Bhaumik, Subir: “India Climbdown may help China border dispute”, BBC News, 17 April 2012, (Çevrimiçi) <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-17738147>, 12 Aralık 2014

Brown, Chris, Kristen Ainley: **Uluslararası İlişkileri Anlamak**, Çev. Arzu Oyacıoğlu, Yayınodası Yayıncılık, 2008.

Das,Shreya: “The Sino-Indian Border Dispute: What Role for the European Union”, **European Institute for Asian Studies Briefing Paper**, February 2014

Genest, Marc A: **Conflict and Cooperation, Evolving Theories of International Relations**, Harcourt Brace & Company, 1996.

Guruswamy, Moham, Zorawar Daulet Singh, **India China Relations: The Border Issue and Beyond**, New Delhi, Viva Books, 2009

Jacob, T. Jabin: “China-India Special Representatives Talks: Moving Beyond the Boundary Dispute?”, **RSIS Commentaries**, No.029,/2012, 20 February 2012.

Lin, Wu, Li Fujian, “India-China Relations: How Can They be Improved? Part One: A View From Beijing”, **Future Directions**, September 9, 2013, (Çevrimiçi) <http://www.futuredirections.org.au/publications/indian-ocean/1305-india-china-relations-how-can-they-be-improved.html>, 14 Aralık 2014.

Lu, Yang: “Looking Beyond the Border: The Sino-Indian Border Dispute and Sino-Indian Relations”, **Heidelberg Papers**, Working Paper No.31, August 2007.

Madan, Tanvi: “The Modi-Xi Summit and China-India Relations”, **Brookings Institution**, September 16. 2014.

Malone, David, Rohan Mukherjee: “India and China: Conflict and Cooperation”, **Survival**, Vol.52 No.1, February-March 2010

Maxwell, Neville: “*Sino-Indian Border Dispute Reconsidered*”, **Economic and Political Weekly**, Vol.34, No.15, April 1999, s.907

Pasandideh, Shahryar: “Aircraft Carrier Model Shows China’s Naval Ambitions”, June 24, 2014, (Çevrimiçi) <http://thediplomat.com/2014/06/aircraft-carrier-model-shows-chinas-naval-ambitions/>, 10 Aralık 2014

Pizzi, Michael: “India Remains World’s Largest Arms Buyer”, **Aljazeera America**, March 17 2014, (Çevrimiçi) <http://america.aljazeera.com/articles/2014/3/17/india-still-worldslargestarmsbuyerasianrivalriesheatup.html>, 10 Aralık 2014.

Salil, Saloni: “India China Relations: How Can They be Improved? A View From New Delhi”, **Future Directions International**, September 9, 2013, (Çevrimiçi) <http://www.futuredirections.org.au/publications/indian-ocean/1305-india-china-relations-how-can-they-be-improved.html> , 10 Aralık 2014.

Smith, Jeff M: “India and China: The End of Cold Peace”, **The National Interest**, February 10, 2014.

Smith, Jeff M.: **Cold Peace: China-India Rivalry in the 21st Century**, Lexington Books, 2014.

Southerland, Matthew, Jacob Koch-Weser, Angela Zhang, China-India Relations: Tensions Persist Despite Growing Cooperation, **U.S.-China Economic and Security Review Commission Staff Report**, December 22, 2014,

“World Development Indicators database”, World Bank, (Çevrimiçi) http://databank.worldbank.org/data/download/GDP_PPP.pdf, 10 Aralık 2014

Zhang, Hongzhou, Mingjiang Li, “Sino-Indian Border Disputes”, **ISPI**, Analysis No.181, June 2013.

Zongyi, Liu: “Sino-Indian Border Dispute and Their Competitive Symbiotic Relationship”, **Future Directions International**, 28 May 2013.